

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»
(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра Економічної теорії та підприємництва
(назва кафедри, яка відповідає за дисципліну)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан ФЕМ
Владислав КОРОЛЬКОВ
2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	<u>ОК 03 Політекономія</u> (код і назва навчальної дисципліни)
спеціальність	<u>073 «Менеджмент»</u> (код і назва спеціальності)
освітня програма (спеціалізація)	<u>Менеджмент організацій і адміністрування</u> (назва спеціалізації)
Факультет	<u>економіки та управління</u> (назва факультету)
мова навчання	<u>державна</u>

2023 рік

Робоча програма «Політекономія» для студентів
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 073 «Менеджмент»,

освітня програма (спеціалізація) «Менеджмент організацій і адміністрування»
(назва спеціалізації)

„ 14 ” 08 2023 року 22 с.

Розробники: Олена ГУБАРЬ, доцент кафедри економічної теорії та підприємництва,
к.екоп.н.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної теорії та підприємництва

Протокол від « 14 » 08 2023 року № 1

Т.в.о.завідувача кафедри економічної теорії та підприємництва
(найменування кафедри)

« 14 » 08 2023 року (Тетяна КРИГУЛЬСЬКА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма погоджена з випускаючою кафедрою «Менеджменту»

Завідувач кафедри «Менеджменту»

д. е. н., проф. (Тетяна ПУЛІНА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № 1 від « 29 » 08 2023 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки та управління
(найменування факультету)

Протокол від « 30 » 08 2023 року № 43

« 30 » 08 2023 року Голова (Владислав КОРОЛЬКОВ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми*

« 29 » 08 2023 року Керівник групи (Тетяна ПУЛІНА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається невипусковою кафедрою

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування (шифр і назва галузі знань)	Нормативна		
Модулів – 2	Спеціальність 073 «Менеджмент» (шифр і назва спеціальності) (Менеджмент організацій і адміністрування) (назва освітньої програми)	Рік підготовки:		
Змістових модулів – 2		1-й	1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр		
Загальна кількість годин – 180		1-й	1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 6		Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
			30 год.	6 год.
	Практичні, семінарські			
	30 год.		6 год.	
	Лабораторні			
	- год.		- год.	
	Самостійна робота			
	120 год.		168 год.	
Індивідуальні завдання: – год.				
Вид контролю: іспит				

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% до 67%;

для заочної форми навчання – 7% до 93%.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна “Політична економія” є складовою частиною підготовки економістів, рівня бакалавр. Предметом даного курсу є виробничі відносини, які виникають в процесі виробництва, розподілу, обміну, та споживання матеріальних та духовних благ у взаємозв'язку з продуктивними силами суспільства.

Оволодіння дисципліною “Політична економія” дозволить майбутнім бакалаврам сформувати основи економічного мислення; здобути навички творчого використання особливостей дії об'єктивних економічних законів; вміння аналізувати економічні процеси і явища, використовувати отримані результати для обґрунтування професійних рішень.

Мета дисципліни - отримання теоретичних знань та набуття практичних вмінь і навичок для формування економічного мислення, пізнання економічних законів, осмислення проблем ефективного використання обмежених виробничих ресурсів і шляхів забезпечення суспільних потреб у різних економічних системах.

Завдання

- знати загальні закономірності функціонування економічної системи суспільства та систему економічних відносин в їх єдності з продуктивними силами та іншими суспільними відносинами;

- розуміти зміст економічних законів, сутність і роль відносин власності у розвитку економічної системи суспільства, особливості розвитку форм власності в економіці України;

- набуття студентами здатностей (компетенцій) розуміти закономірності функціонування ринкової економічної системи, роль конкуренції, вільного ціноутворення; сутності розвитку сучасної глобальної економіки, його впливу на функціонування національної економіки України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

інтегральну компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

загальні компетентності:

- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

- ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

- ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

- ЗК15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні фахові компетентності (згідно освітньої програми):

СК2 Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК3 Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК10 Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН2. Зберігати моральні культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя

ПРН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізитами та постреквізитами дисципліни «Політекономія» є дисципліни згідно структурно-логічної схеми підготовки здобувача вищої освіти.

Фахові компетентності, яких набуватимуть здобувачі в процесі вивчення навчальної дисципліни «Політекономія»

Таблиця 2.1

Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
СК2 Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. СК3 Здатність визначати перспективи розвитку організації. СК4 Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними. СК5 Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту. СК6 Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК7 Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту. СК10 Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації. СК12 Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення. СК14 Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності. СК15 Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.	Розуміння основних політекономічних концепцій та їх застосування у менеджменті. Вивчення ключових аспектів взаємодії економіки та управління підприємствами. Оволодіння теоретичними знаннями щодо впливу економічних процесів на управлінські рішення. Осмислення ролі політекономічних аспектів у формуванні стратегій та тактик управління. Аналіз взаємозв'язку політико-економічних факторів із сучасними економічними викликами. Розуміння впливу економічних та соціальних показників на управлінські процеси. Уміння визначати ефективність стратегій управління підприємством з урахуванням політекономічних факторів; аналізувати вплив економічних змін на прийняття управлінських рішень; виявляти можливості використання політекономічних знань у процесі управління та стратегічного планування; оцінювати соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

Наприкінці вивчення навчальної дисципліни "Політекономія" студент повинен бути здатним продемонструвати такі очікувані програмні **результати навчання**:

- знання та навички у сфері політекономії та ефективно використовувати в науково-практичній діяльності (курскових роботах, написанні тез та статей, підготовці наукових доповідей);
- розуміння принципів функціонування ринкової економіки, включаючи закони попиту та пропозиції, основні показники економічної активності та їхню взаємодію;
- спроможність аналізувати рівень окремих господарських агентів, таких як споживачі та фірми, розуміти ринкові структури і визначати вплив урядового регулювання;
- здатність визначати та аналізувати макроекономічні показники, такі як ВВП, інфляція, безробіття, а також розуміти основні засоби макроекономічного управління;
- розуміння взаємодії політичних та економічних сил, аналіз ролі держави в регулюванні економіки та вплив управлінських рішень на господарські процеси;
- ознайомлення з основними економічними теоріями, їхнім розвитком та застосуванням у сучасних умовах, здатність критично оцінювати теоретичні підходи;

- вміння використовувати статистичні методи для аналізу економічних явищ, а також ефективно читання і розуміння економічних даних та звітів;
- неординарні підходи у розв'язанні економічних проблем та креативно мислити на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженості;
- вміння систематизувати й упорядковувати інформацію щодо макроекономічних показників національної економіки у порівнянні з іншими країнами світу, формулювати узгоджені та виважені висновки щодо стратегії розвитку країни;
- навички систематизувати та ідентифікувати проблеми національного господарства, а також формулювати висновки і розробляти рекомендації з метою розв'язання практичних завдань з урахуванням крос-культурних особливостей країни;
- навички досліджувати та аналізувати модель розвитку національної економіки та обґрунтовувати заходи досягнення її стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин;
- вміння аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фінансової політики та державного регулювання в умовах ринкової економіки;
- навички оцінки впливу на економічні процеси зовнішніх факторів, тенденції розвитку світової економіки.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Суспільне виробництво та його чинники. Капітал: виробництво і нагромадження.

Тема 1. Предмет і метод політичної економії

Зародження і розвиток політичної економії. Предмет політичної економії. Економічна теорія і політична економія: проблеми взаємозв'язку. Закони, принципи і категорії політичної економії. Система економічних законів. Позитивна і нормативна політична економія. Методи економічних досліджень. Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції політичної економії. Політична економія і обґрунтування економічної політики. Місце політичної економії в системі економічних наук.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці

Суспільне виробництво. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Фази суспільного виробництва. Основне виробництво, виробнича і соціальна інфраструктура. Ресурси виробництва, їх обмеженість і склад. Фактори суспільного виробництва. Продукт і характер праці.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси

Виробничі можливості суспільства і потреби. Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту. Економічний інтерес, його об'єкт. Групи економічних інтересів. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку

Економічна система: її сутність та структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Суспільний поділ праці і структура продуктивних сил. Домогосподарства, підприємства і держава як суб'єкти економічної системи. Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Структура економічних відносин. Власність у системі соціально-економічних відносин. Типи, види та форми власності. Відносини власності в Україні. Економічний устрій: суть та роль у житті суспільства. Економічний устрій і форми господарювання. Типи і еволюція економічних систем. Формацийний і загально цивілізаційний підходи до типізації суспільства.

Тема 5. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.

Основні типи економічних систем. Порівняння ринкової, планової та змішаної економічних систем. Роль держави та ринку у кожному типі економічної системи. Особливості розвитку перехідних економік. Визначення поняття "перехідні економіки" та приклади країн, які пройшли цей процес. Проблеми, з якими стикаються перехідні економіки під час трансформації. Реформи та політики в перехідних економіках. Приватизація та лібералізація ринків. Роль міжнародних інституцій у підтримці перехідних процесів. Соціальні аспекти перехідних економік. Вплив реформ на рівень життя та соціальну стабільність. Боротьба з бідністю та нерівністю. Відкритість економіки та її вплив на перехідні економіки. Аналіз конкретних країн, які пройшли перехідні періоди (наприклад, країни Східної Європи, колишні радянські республіки). Проблеми та невдачі, які можуть виникнути під час перехідного процесу. Тенденції розвитку та виклики, з якими можуть стикатися ці економіки у

майбутньому. Перспективи для сталого економічного зростання та розвитку.

Тема 6. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші

Товарна форма організації суспільного виробництва. Форми організації суспільного виробництва. Причини виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Суб'єкти і об'єкти товарних відносин. Проста та розвинена форми товарного виробництва. Товар та його властивості. Суперечності товару. Вартість і ціна: теорії вартості. Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть грошей. Функції грошей. Теорії грошей. Грошовий обіг та його закони. Визначення грошової маси, необхідної для обслуговування товарного обігу. Грошові реформи. Еволюція грошей. Сучасна грошова система. Інфляція, її сутність, причини та види. Соціально-економічні наслідки інфляції та шляхи їх подолання.

Тема 7. Ринок: його суть, функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення в домогосподарстві

Інституціональні основи ринкової економіки. Визначення ринку: альтернативні теорії. Попит і фактори, які впливають на попит. Закон попиту. Пропозиція і її фактори. Закон пропозиції. Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції. Види цін. Функції ринку. Умови формування і розвитку ринку. Інфраструктура ринку, її елементи. Особливості ринкових відносин в Україні. Товарна біржа і її функції. Види біржових угод. Фондовий ринок. Фондова біржа та її функції. Цінні папери та їх види. Курс акцій. Акціонерне товариство, його основні риси та види. Конкуренція та її суть. Місце конкуренції в ринковій економіці. Функції та форми конкуренції. Конкуренція і монополія. Антимонопольне законодавство і практика. Принципи класифікації ринків. Ринок предметів споживання. Ринок засобів виробництва. Ринок капіталу та його складові. Ринок праці та розподіл трудових ресурсів. Ринок нерухомості та його особливості. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні. Легальний і нелегальний ринки.

Тема 8. Домогосподарство в системі економічних відносин

Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин. Двоїста роль домогосподарства в економіці. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу.

Змістовний модуль № 2. Механізм функціонування ринкового механізму сучасної економічної систем

Тема 9. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Сектор ділових підприємств. Форми і види підприємств. Капітал підприємства. Масштаби підприємства. Концентрація та централізація капіталу. Промисловий капітал і його кругообіг. Стадії кругообігу. Функціональні форми капіталу. Обіг капіталу підприємства. Основний та обіговий капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація. Суть підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва. Валовий дохід, його суть та структура. Підприємницький дохід. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні. Значення прибутку в розвитку підприємництва. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці. Суть витрат виробництва. Витрати виробництва як базис конкуренції. Види витрат виробництва. Ефективність виробництва. Показники ефективності. Витрати виробництва, вартість товару і його ціна. Прибуток як економічна категорія. Теорії прибутку. Норма прибутку і фактори, що

на неї впливають. Маса прибутку.

Тема 10: Організаційні основи підприємницької діяльності.

Підприємництво як двигун економічного розвитку: Як підприємництво сприяє створенню нових робочих місць та підвищенню рівня життя. Вплив підприємництва на зростання ВВП та розвиток національної економіки. Інноваційне підприємництво. Роль стартапів та високотехнологічних компаній у стимулюванні інновацій. Підприємницька культура та лідерство. Роль держави у стимулюванні підприємництва через податкові та фінансові інструменти. Інкубатори та акселератори як інструменти підтримки стартапів. Роль технологій у розвитку підприємництва. Використання Інтернету речей (IoT), штучного інтелекту (AI) та блокчейн-технологій у підприємницькій сфері.

Тема 11. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Сутність національної економіки. Суспільний продукт і його форми. Методологічні аспекти системи національних рахунків. Макроекономічні показники. Валовий внутрішній продукт, його суть і відтворювальна структура. Валовий національний продукт. Чистий національний продукт. Національний дохід. Особистий дохід. Суть і види економічного відтворення: просте і розширене. Модель кругових потоків. Загальні умови макроекономічної рівноваги. Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Масштаби і особливості тіньової економіки в Україні. Особливості відтворення в аграрній сфері економіки. Національне багатство і його структура. Проблеми розширеного відтворення багатства і шляхи розв'язання екологічних проблем.

Тема 12. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

Економічне зростання та економічний розвиток. Зайнятість населення і її регулювання в сучасних умовах. Неповна зайнятість і безробіття в механізмі відтворення робочої сили. Історія ринку праці та зайнятості. Сучасні тенденції на ринку праці. Фактори, що впливають на рівень зайнятості. Роль технологічних інновацій у зміні ринку праці. Поняття відтворення робочої сили та його значення. Форми відтворення робочої сили: освіта, тренінги, перепідготовка. Демографічні чинники та їх вплив на відтворення робочої сили. Сучасні виклики у галузі розвитку кадрів. Роль держави в економічному розвитку. Соціальна політика та заходи соціального захисту. Міжнародна міграція робочої сили та її ефекти.

Тема 13. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції

Господарський механізм, його суть і елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Державне регулювання суспільного відтворення та його форми. Фінансова система і фінансова політика в державі. Необхідність і сутність фінансів. Державні фінанси. Державний бюджет. Державний борг. Фіскальна політика. Фіскальні методи регулювання виробництва. Податкова система, види податків. Податкова ставка. Механізм грошово-кредитного регулювання. Вплив грошово-кредитної політики на рівень суспільного виробництва. Удосконалення механізму господарювання в Україні.

Тема 14. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин

Світове господарство: його суть та структура. Розвинуті країни ринкової економіки, країни, що розвиваються. Країни з перехідною економікою. Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Протекціонізм і вільна торгівля. Інтернаціоналізація господарських відносин і торгівлі та її економічні основи. Продуктивних сил. Транснаціональна корпорація та її роль і форми у світовому господарстві. Міжнародна економічна інтеграція та її форми. Європейське економічне співтовариство і його місце в світовій економіці. Міжнародні кредитні відносини і механізм їх регулювання. Міжнародна валютна система.

Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України

Причини виникнення та суть глобальних проблем. Економічне зростання та глобальні проблеми. Основні глобальні проблеми сучасності. Класифікація глобальних проблем. Роззброєння та його роль у вирішенні глобальних проблем. Екологічна криза та форми її прояву. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Проблеми економічної відсталості окремих країн. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	с.р.	інд.		л	п	с.р.	інд.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	13
Модуль 1										
Змістовний модуль 1. Суспільне виробництво та його чинники. Капітал: виробництво і нагромадження										
Тема 1. Предмет і метод політичної економії.	12	2	2	8	-	12	-	-	12	-
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.	12	2	2	8	-	12	-	1	11	-
Тема 3. Економічні потреби та інтереси	12	2	2	8	-	12	1	-	11	-
Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку.	12	2	2	8	-	12	-	1	11	-
Тема 5. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.	12	2	2	8	-	12	-	1	11	-
Тема 6. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші	12	2	2	8	-	12	1	-	11	-
Тема 7. Ринок: його суть, функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення в домогосподарстві	12	2	2	8	-	12	-	-	12	-
Тема 8. Домогосподарство в системі економічних відносин	12	2	2	8	-	12	1	-	11	-
Разом за змістовим модулем 1	96	16	16	64	-	96	3	3	90	-
Змістовний модуль № 2. Механізм функціонування ринкового механізму сучасної економічної системи										
Тема 9. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток	12	2	2	8	-	12	-	1	11	-
Тема 10. Організаційні основи підприємницької діяльності.	12	2	2	8	-	12	1	-	11	-
Тема 11. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми	12	2	2	8	-	12	-	1	11	-
Тема 12. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.	12	2	2	8	-	12	1	-	11	-
Тема 13. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції	12	2	2	8	-	12	-	1	11	-
Тема 14. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин	12	2	2	8	-	12	1	-	11	-
Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	12	2	2	8	-	12	-	-	12	-
Разом за змістовим модулем 2	84	14	14	56	-	84	3	3	78	-
Усього годин	180	30	30	120	-	180	6	6	168	-

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Предмет і метод політичної економії	2	
2	Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці	2	
3	Економічні потреби та інтереси	2	1
4	Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку	2	
5	Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.	2	
6	Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші	2	1
7	Ринок: його суть, функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення в домогосподарстві	2	
8	Домогосподарство в системі економічних відносин	2	1
9	Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток	2	
10	Організаційні основи підприємницької діяльності.	2	1
11	Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми	2	
12	Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.	2	1
13	Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції	2	
14	Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин	2	1
15	Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	2	
	Усього годин	30	6

5. Теми практичних занять

Не передбачені навчальним планом.

6. Теми лабораторних занять

Не передбачені навчальним планом.

7. Самостійна робота

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 67 % (120 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (180 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Предмет і метод політичної економії	8	11
2	Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці	8	11
3	Економічні потреби та інтереси	8	11
4	Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку	8	11

5	Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.	8	11
6	Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші	8	11
7	Ринок: його суть, функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення в домогосподарстві	8	12
8	Домогосподарство в системі економічних відносин	8	11
9	Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток	8	11
10	Організаційні основи підприємницької діяльності.	8	11
11	Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми	8	11
12	Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.	8	11
13	Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції	8	11
14	Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин	8	11
15	Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	8	12
	Усього годин	120	168

8. Індивідуальні завдання

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота, для денної форми навчання - реферат.

Тематика індивідуальних завдань

1. Місце та роль політичної економії у системі економічних наук.
2. Роль потреб в економічному розвитку суспільства.
3. Класифікація економічних потреб і інтересів, їх взаємозалежність.
4. Економічні інтереси в системі рушійних сил соціально-економічного розвитку.
5. Позитивні та негативні риси адміністративно-командної системи.
6. Особливості змішаної економіки України.
7. Порівняльна характеристика змішаних економік різних країн світу.
8. Грошова маса: її вимірювання у розвинутих країнах світу та відмінності в Україні.
9. Проблеми визначення вартості робочої сили.
10. Проблеми безробіття в умовах ринкової економіки.
11. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні.
12. Особлива роль підприємства у ринковій економіці.
13. Позитивні і негативні риси різних правових форм господарювання підприємств в Україні.
14. Структура та характеристики витрат виробництва.
15. Основні функції грошей в ринковій економіці.
16. Особливості грошового обігу в Україні.
17. Доцільність використання антиінфляційної політики державами різних країн світу.
18. Характеристика основних форм та систем заробітної плати в Україні.
19. Проблеми збільшення добробуту населення та шляхи їх подолання.
20. Позичковий капітал, причини його існування, сутність і роль у суспільному відтворенні.
21. Порівняльна оцінка ефективності ринкових структур.
22. Переваги та недоліки різних типів ринкових структур.
23. Місце і роль монополістичних об'єднань у сучасній економіці.
24. Особливості економічних функцій держави в Україні на сучасному етапі.
25. "Плюси" та "мінуси" державного регулювання економіки (на прикладі України).

26. Місце і роль домогосподарств у системі економічних відносин.
27. Проблеми економічного зростання у різних країнах.
28. Ціна землі, особливості її формування.
29. Особливості функціонування АПК в Україні.
30. Причини міжнародних міграційних процесів.

9. Методи навчання

Процес викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів супроводжується застосуванням як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, сценаріїв.

Під час викладання лекційного курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – оповідна, описова форма розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття явищ і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки).

На практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань з використанням коучінгових методів (модель GROW, модель аналізу проблемних ситуацій S.C.O.R.E., «світове кафе» тощо;
- практична робота – використання набутих знань при розв'язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – розкладання цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;

Під час самостійної роботи:

- робота в бібліотеці;
- робота в Інтернет.

10. Очікувані результати навчання з дисципліни

Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання з дисципліни
ПРН2. Зберігати моральні культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя. ПРН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства. ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень. ПРН12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.	- глибоке розуміння економічних принципів, таких як закони пропозиції та попиту, ринкова конкуренція, інфляція та інші ключові концепції; - аналітичні навички для ефективного аналізу економічних явищ, виявлення проблем та пошук рішень; - навички критичного мислення та оцінки економічних теорій та політик; - здатність аналізувати глобальні економічні тенденції та їх вплив на різні національні економіки; - навички прийняття рішень на основі економічного аналізу та прогнозування; - розуміння ролі уряду в економіці та впливу економічної політики на суспільство;- - знання основ фінансового менеджменту та фінансового ринку. - вміння висловлювати свої думки та ідеї щодо економічних питань у письмовій та усній формі; - розвиток навичок ведення ефективних дискусій та співпраці в групі. - здатність розробляти та представляти економічні проекти та дослідження. - порозуміння механізмів формування цін на ринку та їх впливу на споживачів та виробників. - розуміння проблем регуляції ринків та роль антимонопольного законодавства. - оцінювання соціального впливу економічних рішень та політик. - здатність аналізувати та оцінювати ефективність економічних систем та політик. - розуміння економічних аспектів сталого розвитку та відповідального підприємництва. - знання основ корпоративної економіки та управління бізнесом. - розуміння взаємозв'язків між економікою та іншими сферами суспільства, такими як політика, соціологія та екологія; - здатність застосовувати економічні знання у практичних ситуаціях та приймати обґрунтовані економічні рішення.

11. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів вивчення дисципліни, згідно Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка»* є:

- екзамен (залік);
- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;

- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання використовуються такі засоби оцінювання:

- поточне усне опитування на лекційних та практичних заняттях;
- оцінка виконання практичних самостійних завдань;
- оцінка аналізу практичних ситуацій, кейсів на практичному занятті;
- тестова перевірка під час поточного контролю;
- проведення двох рубіжних контролів.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання використовуються такі засоби оцінювання:

- захист контрольної роботи;
- підсумковий контроль у формі заліку та іспиту: надання відповідей на теоретичні питання, виконання практичних завдань.

12. Критерії оцінювання

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»**, контрольні заходи включають в себе вхідний, поточний, рубіжний (модульний, тематичний, календарний), відстрочений, підсумковий та семестровий контроль, а також комплексні контрольні роботи та ректорські контрольні роботи.

Система контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Політекономія» включає в себе поточний, рубіжний та **підсумковий контроль**. Також, за окремим наказом ректора, може проводитися ректорський контроль знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль проводиться викладачами під час аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Політекономія» є:

- відвідування лекційних та практичних занять;
- систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- виконання обов'язкових завдань самостійної роботи;
- виконання індивідуальних дослідницьких завдань (за вибором здобувача вищої освіти або викладача);

- участь в конференціях, конкурсах наукових робіт та інноваційних проєктів, олімпіадах.

Для здобувачів вищої освіти денного відділення поточний контроль та оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за наступними напрямками:

- робота на лекціях (присутність на лекційних заняттях, ведення конспекту, участь в експрес-опитуванні (тестуванні); участь у навчальній дискусії);
- робота на практичних заняттях (присутність на заняттях, доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення дисципліни, усне опитування, тестування, виконання практичних завдань, участь у навчальній дискусії, обговоренні ситуаційного завдання, участь у діловій грі, тощо).

* Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка» / Укладачі: С.Б. Беліков та ін. Запоріжжя: Навчальний відділ, Навчально-методичний відділ, НУ «Запорізька політехніка». 8019. 18 с.

** Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» / Укладачі: В. Грешта та ін. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка». 8081. - 41 с.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією під час проведення заліку та іспиту і враховуються викладачем при визначенні результатів рубіжного контролю та підсумкової оцінки з дисципліни.

Рубіжний (модульний, тематичний, календарний) контроль – це контроль знань здобувачів вищої освіти після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни. Проводиться у вигляді модульної контрольної роботи або за результатом поточного контролю.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому ступені або на окремих його завершених етапах за 100-бальною системою.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль з дисципліни «Політекономія» у формі семестрового іспиту в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом, індивідуальним навчальним планом здобувача вищої освіти. Завдання іспиту включають теоретичні питання з курсу та практичні завдання.

Підсумкова оцінка із дисципліни, яка виставляється в відомість є сумою балів за різні види навчальної роботи:

Для студентів заочної форми навчання засоби оцінювання: захист контрольної роботи, підсумковий контроль у формі іспиту: теоретичні питання, основні економічні категорії та розв'язання задач.

Питання до іспиту з курсу «Політекономія»

1. Предмет і методи політекономії. Функції політекономії.
2. Зародження і розвиток політекономії: основні напрями, школи і течії.
3. Політекономія та економічна політика. Місце політекономії в системі економічних наук.
4. Економічні закони та категорії. Економічні протиріччя.
5. Економічні потреби та інтереси, їх класифікація. Закон зростання потреб.
6. Корисність продукту. Гранична корисність продукту.
7. Виробництво. Ресурси та фактори виробництва.
8. Економічні відносини та їх структура. Сфери виробництва.
9. Економічна система. Типи економічних систем.
10. Власність як економічна категорія. Види і форми власності. Реформування відносин власності.
11. Форми організації суспільного виробництва.. Товарне виробництво: причини виникнення, суть, ознаки і роль у розвитку суспільства.
12. Товар і його властивості. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична.
13. Виникнення, суть і функції грошей. Закони грошового обігу.
14. Грошова система та її елементи. Види грошей.
15. Суть, причини, види та соціально-економічні наслідки інфляції.
16. Ринок, його суть, функції, види і структура.
17. Ринковий механізм та його елементи. Особливості дії ринкового механізму в сучасних моделях економіки.
18. Еволюція і сучасні моделі ринкової економіки у розвинених країнах.
19. Інфраструктура ринку, її основні риси.
20. Попит і його фактори. Закон попиту.
21. Пропозиція і її фактори. Закон пропозиції.
22. Суть, механізм формування, функції і види ціни.

23. Конкуренція і її місце в ринковій економіці. Типи і види, позитивні і негативні наслідки конкуренції.
24. Сутність монополії та її види. Антимонопольна політика.
25. Капітал як економічна категорія. Постійний і змінний капітал.
26. Робоча сила як товар. Виробництво додаткової вартості. Норма додаткової вартості.
27. Додаткова вартість і прибуток. Норма і маса прибутку. Прибуток у теоріях різних економічних шкіл.
28. Промисловий капітал і його кругообіг. Стадії кругообігу і форми капіталу.
29. Обіг капіталу. Основний і обіговий капітал.
30. Амортизація. Фізичне і моральне зношення основного капіталу.
31. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств.
32. Витрати і доходи виробництва та їх види.
33. Ефективність виробництва. Показники ефективності. Прибуток.
34. Торгівельний капітал і торговельний прибуток. Витрати обігу.
35. Товарна біржа і її функції. Види біржових угод.
36. Позиковий капітал і процент. Банки, їх функції і види.
37. Кредит, його форми і функції. Банківський прибуток.
38. Фондовий ринок. Фондова біржа та її функції.
39. Цінні папери та їх види. Курс акцій.
40. Акціонерне товариство, його основні риси та види.
41. Особливості підприємництва в сільському господарстві.
42. Земельна рента та її форми. Оренда землі, ціна землі.
43. Місце і роль домашніх господарств у ринково-підприємницькому середовищі.
44. Сутність національної економіки. Відтворення як основа існування національної економіки.
45. Модель кругових потоків. Загальні умови макроекономічної рівноваги.
46. Макроекономічні показники. ВВП та способи його розрахунку. Номінальний та реальний ВВП.
47. Національний дохід: сутність, розподіл і перерозподіл. Доходи населення та їх види.
48. Економічна нерівність. Крива Лоренца. Політика соціального захисту населення.
49. Економічний цикл та його фази. Кризи надвиробництва.
50. Економічне зростання: сутність, типи, фактори.
51. Зайнятість населення та ринок робочої сили. Заробітна плата: сутність, форми і види.
52. Безробіття: сутність, причини і форми. Роль держави у забезпеченні зайнятості та регулюванні відтворення робочої сили.
53. Податкова система, види податків. Податкова ставка.
54. Фінансова система. Державний бюджет. Державний борг.
55. Світове господарство, його сучасна структура та етапи становлення.
56. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Протекціонізм і вільна торгівля.
57. Міжнародні кредитні відносини і механізм їх регулювання.
58. Міжнародна валютна система.
59. Держава як суб'єкт економічної системи. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти регулювання економіки.
60. Міжнародна економічна інтеграція та її форми.

Шкала оцінювання

Сума балів за всівиди навчальної діяльності	Оцінка за шкалою	
	Для екзамєну, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
60-100	60-100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Стратегія оцінювання	Вага, %	Термін	Критерії оцінювання
Модульна контрольна робота	50	впродовж семестру	Письмове опитування
Форми контролю знань студентів	5		Розв'язування задач
	10		Індивідуальне завдання з теми
	5		Виконання домашнього завдання
	5		Виступи на семінарах
	5		Тестування
	10		Участь у науковій конференції або олімпіаді
Складання екзамєну	90 – 100	після модулю	відмінно
	85-89		добре
	75-84		
	70-74		задовільно
	60-69		
	35-59		незадовільно з можливістю повторного складання
	0-34		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Академічна доброчесність: студент повинен виконувати роботи самостійно, не допускається залучення при виконанні індивідуальних завдань, домашньої або контрольної робіт, розв'язанні задач інших здобувачів освіти. У разі виявлення ознак плагіату контрольна робота не зараховується і дисципліна не вважається зарахованою.

14. Методичне забезпечення

1. Комплект завдань для проведення поточного контролю.
2. Комплект завдань для підсумкового контролю.
3. Опорний конспект лекцій з дисципліни “Політекономія” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 078 “Фінанси, банківська справа та страхування”, 073 «Менеджмент» 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 898 «Міжнародні економічні відносини» усіх форм навчання / Укл. О.В. Губарь. – Запоріжжя: НУ “Запорізька політехніка”, 2023 р. – 67 с.

4. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять і виконання самостійної роботи з курсу «Політекономія» для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 078 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» денної форми навчання / Укл.: О.В. Губарь. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 64с.

15. Рекомендована література

Базова

1. Економічна теорія. Політекономія : підручник. / Базилевич Б.Д. та інші. Київ : Знання, 2014. 710 с.
2. Економічна теорія: політична економія : підручник / Юрій С.І. та інші. Київ : Кондор, 2009. 604 с.
3. Мацелюх Н., Максименко І. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка. Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 382 с.
4. Мочерний С.В. Політична економія: навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 684 с.
5. Николенко Ю. Політична економія. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 632 с.
6. Політична економія : навчальний посібник / Башнянін Г.І. та інші. Київ : Каравела, 2004. 480 с.
7. Семененко В.М., Коваленко Д.І. Економічна теорія. Політекономія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 428 с.
8. Сірко А. Економічна теорія. Політекономія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 448 с.
9. Федоренко В.Г. Політична економія. Київ : Алерта, 2016. 487 с.
10. Щетинін А. Політична економія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 481 с.
11. The Economics Book. Dorling Kindersley, 2012. 352 p.
12. Economics, 22nd edition by Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean M. Flynn, 2021. 727 p.

Допоміжна

13. Базилевич В.Д. Макроекономіка : підручник / за ред. В.Д. Базилевича. Київ : Знання, 2004. 851 с.
14. Васильєв С.В. Політична економія: практикум : навчальний. Донецьк : Юго-Восток, 2012. 460 с.
15. Вініченко І.І. Національна економіка : навчальний посібник. Дніпропетровськ : Свідлер, 2010. 268 с.
16. Гаршина О.К. Практикум з політичної економії : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2005. 208 с.
17. Економічна енциклопедія : у 3-х т. / За ред. С.В. Мочерний. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. – Т. 1. – 864 с. ; 2001. – Т. 2. – 848 с.; 2002. – Т. 3. – 952 с.
18. Білецька Л.В., Савич В.І., Білецький О.В. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 688 с.
19. Економічна теорія. Політекономія : практикум : навч. посібник. / за ред. В.Д. Базилевича. Київ : Знання, 2013. 494 с. Зазимко А.З. Політична економія : структурно-логічний навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 358 с.
20. Косік А.Ф. Мікроекономіка : навчальний посібник / А.Ф. Косік, Г.Е. Гронтовська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 416 с.

21. Мельник Л.Ю. Курс політичної економії (для бакалавра з економіки і підприємництва) : навчальний посібник. Херсон : Айлант, 2009. 256 с.
22. Мацелюх Н. Політична економія. Частина 1. Загальні засади економічного розвитку. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 166 с.
23. Мацелюх Н. Політична економія. Частина 2. Загальні основи ринку. Суб'єкти ринкової економіки. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 160 с.
24. Мацелюх Н. Політична економія. Частина 3. Економічний розвиток. Сучасні економічні системи. Світове господарство. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 168 с.
25. Мельникова В.І. Мікроекономіка : навчальний посібник. Київ : ВД «Професіонал», 2005. 400 с.
26. Основи економічної теорії : підручник / За заг. ред. Л.С. Шевченко. Харків : Право, 2008. 448 с.
27. Орехівський Г.А. Тестово-словниковий практикум з економічної теорії : навч. посіб. Київ : Каравела, 2007. 216 с.
28. Політична економія. Навч.-метод. комплекс за ред. В.О. Рибалкіна, О.П. Степанова. Київ : Книжкове вид-во НАУ, 2005. 156 с.
29. Словник сучасної економіки Макміллена / пер. з англ. Київ : Арт-Ек, 2000. 640 с.
30. Фрідріх Ліст Національна система політичної економії. Київ : Наш формат, 2021. 368 с.
31. Федоренко В.Г. Політична економія : підручник. Київ : Алерта, 2008. 487 с.

Інформаційні ресурси

1. Всесвітній банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.worldbank.org.
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Європейська комісія. Сторінка новин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europa.eu.int/news.en.htm>
4. Євростат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europa.eu.int/en/comm/eurostat>.
5. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
6. Інститут міжнародної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.iie.com
7. Міжнародна торгова палата [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.iccwbo.org
8. Міжнародний валютний фонд [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.imf.org
9. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.niss.gov.ua/>
10. ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.un.org/
11. ОПЕК [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.opec.org
12. Світова організація торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.wto.org.
13. ЮНІДО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.unido.org.
14. ЮНКТАД [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.unctad.org